

Участь спеціаліста в слідчих діях повинна бути відображена у відповідному протоколі. Спеціаліст має право робити пов'язані із збиранням доказів заяви, які підлягають занесенню до цього протоколу, допомагати слідчому правильно викласти у ньому виявлені дані, познайомитися з протоколом слідчої дії, висловлювати свої зауваження відносно його змісту та підписувати протокол. Однак він не повинен робити жодних заяв та виражати свої думки з приводу оцінки зібраних доказів.

Спеціаліст повинен також допомагати слідчому правильно зафіксувати в протоколі місця виявлення документів, знаходження їх у відповідних папках та файлах. Слідчий має право залучити спеціаліста-економіста для складання постанови про призначення судово-економічної експертизи, особливо для формування питань експерту.

Таким чином, участь спеціаліста-економіста в слідчих діях у значній мірі забезпечує швидке та повне збирання доказів, необхідних для розслідування економічних правопорушень.

Література:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України № 4651-VІ від 13.04.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
2. Бандурка А.М. и др. Судебная бухгалтерия: учебное пособие. – Издание 3, доп. и перераб. – Харьков: Титул, 2007. – 468 с.
3. Про затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі: наказ, затв. Міністерством фінансів України № 1202 від 12.10.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.
4. Понікаров В.Д., Попова С.М., Попова Л.М. Судово-економічна експертиза: навчальний посібник. Видання 2-е, доп. та перероб. – Харків: Еспада, 2008. – 272 с.

**Посохова Яна Сергіївна,
аспірант Харківського національного університету внутрішніх
справ**

ТОЛЕРАНТНІСТЬ У ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОГО ПРАВООХОРОНЦЯ

В українському суспільстві існують негативні стереотипи та упередження стосовно працівників правоохоронних органів. Довіру громадян до правоохоронців можна змінити власною поведінкою нових працівників – поліцейських, яка ґрунтується на професійній етиці, повазі до людської гідності та вільній від упереджень поведінці.

Спираючись на аналіз літератури та думку філософських мислителів минулого та сучасності, можна узагальнити та сказати, що толерантність – найважливіша умова професіоналізму сучасного фахівця, в частині правоохоронця. Толерантність в системі органів внутрішніх справ допомагає активно освоювати нове середовище і шукати шляхи для професійної самореалізації в ній, успішно контактувати з людьми,

саме це і є показником моральної компетентності фахівця. Моральна компетентність розуміється як складне індивідуально-психологічне утворення на основі інтеграції теоретичних знань, практичних умінь в області моралі і певного набору особистісних якостей, що обумовлює готовність правоохоронця до виконання професійної діяльності.

Толерантність - це не поступка, поблажливість чи потурання. Толерантність - це, передусім, активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та основних свобод людини. Толерантність у жодному разі не може бути виправданням посягання на ці основні цінності. Толерантність повинна виявляти кожна людина, група людей та держава.

Толерантність - це обов'язок сприяти утвердженню прав людини, плюралізму (в тому числі культурного плюралізму), демократії та правопорядку. Толерантність - це поняття, що означає відмову від догматизму і абсолютизму, утвердження норм, закріплених у міжнародно-правових актах у галузі прав людини.

Вияв толерантності не означає терпимого ставлення до соціальної несправедливості, відмови від своїх або прийняття чужих переконань. Це означає, що кожен може дотримуватись своїх переконань і визнає таке саме право за іншими. Це означає визнання того, що люди з природи своєї відрізняються – за зовнішнім виглядом, становищем, мовою, поведінкою і мають право жити в мирі та зберігати свою індивідуальність. Це також означає, що погляди однієї людини не можуть бути нав'язані іншим¹.

Толерантність – це одна з універсальних цінностей сучасного суспільства. Принцип толерантності – норма цивілізованого компромісу, взаємодії різних людей з різними смаками, поглядами, цінностями. Тому виникає необхідність формування ідеології гуманної глобалізації та розробки системи загальних принципів поведінки, глобальної етики, деяких загальних прийнятних для всіх норм моралі.

Професор Тягло О.В. говорячи про сучасну толерантність, наголошує, що для людства характерне зростання солідарності на глобальному рівні, хоча на локальному рівні відбувається посилення нетерпимості. Автор проводить порівняння даного феномену з синдромом «Каїна та Авеля», який влучно демонструє ситуацію, «...коли ми все більше турбуємося про далеких для нас людей, одночасно виявляючи ворожість до своїх ближніх.» Тягло О.В. задається питанням культивування та цінності толерантності в сучасному суспільстві. Професор говорить, що «Досконала толерантність — це не тільки свідоме і позбавлене негативного забарвлення визнання державою свободи кожної дієздатної людини самій вести свої громадянські або приватні справи у будь-який спосіб, аби тільки у вста-

¹Витяг з Декларації принципів толерантності, 1995

новлених справедливим законом межах. Це ще й захист державою її свободи від будь-якого нелегітимного обмеження чи просто непроханого втручання з боку «іншого»... культивування повної толерантності і довшеної критики має цінність у контексті утвердження справжньої людської свободи — як двох іманентних її проявів.» [3]

Філософія демонструє широкий спектр різноманітних підходів до осмислення толерантності, спираючись на такі етичні поняття, як «взаємність», «людинолюбство», «золота середина», «Золоте правило» моральності, фактично має на увазі толерантність як чесноту.

Професійна діяльність співробітників ОВС складна, багатогранна, відрізняється широкою комунікативністю, протікає в умовах інтелектуальної, емоційної та фізичної напруженості. Це правова функція діяльності у системі «людина – людина», яка спрямована на створення і функціонування системи особистої і громадської безпеки за допомогою правосуддя.

В сучасних умовах динамічно змінюється ефективне здійснення цієї діяльності, яке пов'язане не лише з професійними знаннями, вміннями і навичками фахівця, але і з його особистісними характеристиками, найважливішою з яких є професійна толерантність. Теоретичний аналіз наукової літератури та концептуалізація поняття «толерантність» виявили його дискусійність і достатню вивченість толерантності як соціокультурного, етичного, філософського, психологічного феномену. Ще в працях Д. Локка, І. Канта, А. П. Куніцина, Л. Н. Толстого, В. С. Соловйова та інших знайшло відображення розгляд філософського аспекту толерантності як заклик до взаємної поваги, співпраці, справедливості, принципу загальнолюдської моралі.

Особливості професійної діяльності працівників ОВС досить широко вивчали Ю. А. Агафонов, В. Р. Андросюк, С. В. Асямов, Б. Ф. Водолазський, М. П. Гутерман, Ст. Л. Вовків, Д. Ф. Доронін, Ст. Н. Казанцев, Д. П. Котів, І. Д. Мариновська, К. Е. Маркарова, Р. Р. Шиханцов та інші. Авторами підкреслюється, що виконання різного роду професійних завдань та посадових обов'язків працівників ОВС відбувається найчастіше в конфліктному середовищі. Це вимагає наявності певних особистісних якостей, у тому числі розвиненої професійної толерантності.

Жердева Н.Н. в своїх дослідженнях з позиції системного підходу розглядає професійну діяльність в ОВС «...як цілеспрямовану динамічну функціональну систему, що характеризується багатомірністю і ієрархічністю...». Жердева Н.Н. виділила наступні загальні характеристики діяльності в ОВС, які можуть бути застосовані для будь-яких її аспектів і визначають специфіку діяльності:

1) побудова діяльності працівників правоохоронних органів базується на основі принципів законності, гуманізму, поваги прав людини та гласності;

2) жорстка нормативно-правова регламентація діяльності, яка визначає специфіку правоохоронних заходів у сфері боротьби зі злочинністю і охороною громадського порядку та безпеки;

3) наявність постійної протидії зацікавлених осіб щодо виконання правоохоронних функцій;

4) наявність у працівників ОВС великих владних повноважень, реалізація яких залежить від їх умінь розумного, доцільного і законного застосування влади;

5) специфічні засоби впливу в рамках здійснення діяльності, в тому числі і примус, психологічний вплив у вигляді попередження, зауваження; застосування спеціальних засобів, фізичної сили і вогнепальної зброї; а також винесення покарання за вчинене і т. д.;

6) різноманітність соціальних ситуацій, в яких доводиться діяти працівникам органів правопорядку;

7) широка комунікативність діяльності, що складається в необхідності спілкування з представниками різних вікових категорій, з людьми різних професій, що займають різне правове становище і т. д.;

8) стресогенність діяльності, пов'язана з наявністю різних стрес-факторів (підвищена відповідальність, невизначеність інформації, дефіцит часу, небезпека для здоров'я та інші), а також фізичними і психічними перевантаженнями в роботі;

9) підвищений ризик виникнення екстремальних умов діяльності.

Зазначені особливості професійної діяльності працівників ОВС актуалізують необхідність формування професійної толерантності фахівців [2].

Слід зазначити, що формування толерантності як необхідного компонента особистості, основи світогляду сучасної людини розглядаються в дисертаційних дослідженнях Е. В. Головінської, Е. В. Брянцевої, О. А. Бурлак, Р. А. Лопушніян, М. Л. Пастухової, О. Ю. Харламової. Автори прагнули показати можливості формування толерантності на різних щаблях освіти.

Дослідження, присвячені особливостям професійної діяльності співробітників ОВС та специфіки їх професійної підготовки представлені в наукових працях (Б. Р. Бовіна, С. М. Давидова, А. Т. Іваницького, М. О. Калашникова, Л. Н. Лебедева, В. Ю. Рибникова, А. М., Столяренко, А. Р. Шестакова).

В системі професій «людина-людина» професійна толерантність – є інтегральною характеристикою фахівця, яка визначає дотримання корпоративних цінностей, готовність до діалогу, здатність активно і конструктивно взаємодіяти в професійному середовищі. Для ефективного здійснення професійної діяльності та успішної адаптації в соціумі, в ситуаціях будь-якої складності необхідно визнавати і неухильно дотримуватися універсальних прав та основних свобод людини, прийняти різноманіття культур і способів прояву людської індивідуальності.

Специфіка професійної толерантності співробітників ОВС характеризується толерантним світосприйняттям і професійним світоглядом; відсутністю схильності до екстремізму; конструктивною поведінкою в ситуації професійного конфлікту; вмінням досягати взаємного розуміння без насильства, домінування, придушення гідності людей і вживання сили в ситуації зіткнення інтересів; вмінням адекватно оцінювати складні професійні ситуації, передбачаючи компромісний вихід з них, на основі дотримання законності і норм права; вміння доцільного і законного застосування влади; вмінням регулювати свою поведінку у відповідності із законами та нормами професійної діяльності при морально-ціннісному виборі засобів досягнення професійної мети.

Таким чином, розробка і реалізація системи державних заходів щодо формування толерантності та профілактики екстремізму в українському суспільстві є комплексним завданням, що вимагає скоординованих зусиль органів державної влади з опорою на громадські об'єднання.

Література:

1. Декларація принципів толерантності (Проголошена та підписана 16 листопада 1995 року) // Віче. – 2002. – № 1. – С. 53 – 60.
2. Жердева Н. Н. Педагогические условия формирования профессиональной толерантности у курсантов вузов системы МВД [Текст] / Н. Н. Жердева // Научные проблемы гуманитарных исследований. – Выпуск № 2. – Пятигорск. – 2011. – С. 125 – 131.
3. Тягло О.В. Що таке сучасна толерантність? / О.В. Тягло // Міграція і толерантність в Україні: збірник статей за ред. Я.Пилинського. – К., 2007. – С.143 – 148.

**Прокоп Наталія Мирославівна,
аспірант Харківського національного університету внутрішніх
справ**

КОНЦЕПТ ДЕРЖАВНОСТІ У ПОЛІТИКО-ПРАВОВИХ ПОГЛЯДАХ
АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО

Аналізуючи творчу спадщину митрополита Андрея Шептицького, ми бачимо низку проблем, які він осмислив у своїх пастирських працях. Перш за все, це є проблема розбудови соціально-справедливої держави, утвердження у суспільстві моральних цінностей, пошанування гідності та прав особи. Пошук шляхів реального державотворення вимагає об'єктивного дослідження історичного минулого нашого народу, всестороннього осмислення духовних чинників, без чого неможливий процес національного відродження.

Зараз, як ніколи за роки незалежності України стали важливими слова митрополита Андрея: « ...якщо Україна хоче жити вільним життям, то мусить обов'язково відокремитись від Москви. Вона мусить стати не-